

**ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครู
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2**
**Influential Factors Affecting the Quality of the Teachers
under the Authority of Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2**

นัฏฐภรณ์ ศรีสงคราม¹ วินัย ชุ่มชื่น² อารมย์ สนานภู³

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

³สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

E-mail: nathapornsrisongkram@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครู และ 2) ศึกษาอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 1,120 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ด้านผู้ปกครองและชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และด้านตัวครูมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ตามลำดับ 2) อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพของครูได้ ร้อยละ 90 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพของครู ส่วนปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียนและด้านตัวครูมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพครู ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านตัวครูส่งผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มากที่สุด

คำสำคัญ: คุณภาพของครู / ปัจจัยที่ส่งผล / ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ราชบุรี เขต 2

Abstract

The study had the objectives to 1) explore the influential factors affecting the quality of the teachers under the authority of Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, and 2) identify direct and indirect effects towards the quality of the teachers. The 1,120 samples were drawn from government school teachers under the authority of Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, by using Multi - Stage Sampling. The tools consisted of Five-Point Scale questionnaire, with the reliability of .81. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and Structural Equation Model.

The findings revealed that 1) the level of influential factors affecting the quality of the teachers under the authority of Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, was at a high level overall. Arranged the level of each aspect in descending order as follows: School Management ($\bar{X} = 4.16$), Parents and Community Relation ($\bar{X} = 3.96$), Teacher's Individual Aspect ($\bar{X} = 3.94$), respectively, 2) the discovered causal model of the factors appeared to have direct and indirect effects towards the quality of the teachers and was in line with the empirical data. All the variables exposed the ability to describe the variance of the quality of the teachers up to 90 percent. Parents and Community factors had both direct and indirect effects towards the quality of the teachers, whereas School Management and Teacher's Individual aspect had only direct effects towards the quality of the teachers. Teacher's Individual aspect was revealed as the most influential factor from all.

Keywords: Quality of teachers / Influential factors / Teachers under the authority of Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติและการดำรงชีวิตของบุคคล ดังนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาคือ ครู ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2552 ความว่า “การให้การศึกษานั้น กล่าวสั้นโดยความหมายรวบยอด ได้แก่ การช่วยให้บุคคลค้นพบวิธีดำเนินชีวิตโดยทางที่ชอบไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัตภาพของตน ผู้ที่มีหน้าที่ที่จะหาความรู้และวิธีการครองชีวิตที่ดีมาให้ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์สามารถเรียนรู้ได้ก้าวหน้าและดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดีตามทำนองครองธรรมจนบรรลุจุดหมาย และในการนี้ผู้สอนจำต้องมีวิธีอันแยบคาย ทั้งในด้านให้วิชาการและด้านอบรมความประพฤติปฏิบัติทุกชั้นตอนโดยลำดับ จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสมบูรณ์ กล่าวคือ สามารถให้การศึกษแก่ศิษย์ได้ครบทุกส่วน”

ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 355,206 คน สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มีข้าราชการครู จำนวน 1,569 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. 2559) ข้าราชการครูดังกล่าวมีปัญหาในการปฏิบัติงานในลักษณะต่าง ๆ ทั้งปัญหาในระดับประเทศ ปัญหาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและปัญหาในระดับสถานศึกษา จากผลการสำรวจความคิดเห็นของครู (รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. 2556, หน้า 200-201) เนื่องในงานวันครูแห่งชาติปี 2555 ทำให้ทราบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่ส่งเสริมการทำหน้าที่ครูและแนวทางการส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้ ประการที่หนึ่ง ภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอน การทำหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอนจะทำให้ครูมีเวลาเตรียมการสอนและมีสมาธิในการสอนน้อยลง ซึ่งโรงเรียนในประเทศไทยให้ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่อื่น เช่น พัสดุ บุคลากร ธุรการ ฯลฯ จนทำให้ประสิทธิภาพการสอนลดลง ประการที่สอง จำนวนครูไม่เพียงพอ สอนไม่ตรงกับวุฒิ กำหนดอัตรากำลังไม่เหมาะสม ใช้อัตราส่วนของจำนวนนักเรียนต่อจำนวนครูเป็นเกณฑ์ โดยไม่คำนึงถึงจำนวนห้องเรียนนั้นส่งผลกระทบอย่างมากต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ประการที่สาม ขาดทักษะทางด้านไอที โดยครูจำนวนมากยังขาดทักษะด้านนี้ จึงทำให้รับรู้ข้อมูลหรือมีแหล่งค้นคว้าข้อมูลน้อยกว่านักเรียน นอกจากนี้สื่อการสอนที่มีแค่หนังสือหรือตำราอาจตอบสนองการรับรู้และความต้องการของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ไม่เต็มที่ ประการที่สี่ ครูรุ่นใหม่ขาดความเชี่ยวชาญในการสอนทั้งทางวิชาการและคุณลักษณะความเป็นครู ความเอาใจใส่ต่อเด็กลดลง ขาดประสบการณ์ ขณะที่ครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัวให้เข้ากับลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป ไม่ปรับวิธีการสอน ไม่ใช่เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ประการที่ห้า ครูสอนหนักส่งผลให้เด็กเรียนมากขึ้น ผลการทดสอบระดับชาติที่ไม่เป็นที่น่าพอใจทำให้ครูแก้ปัญหาโดยยังคงยึดวิธีการสอนแบบเดิม พยายามสอนเนื้อหาให้มากขึ้น ใช้เวลาสอนมากขึ้นเพื่อหวังให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้เด็กต้องใช้เวลาเรียนในห้องเรียนมากซึ่งจะเห็นได้จากผลการสำรวจของยูเนสโก

(UNESCO, 2000) ที่เด็กไทยใช้เวลาเรียนในห้องเรียนเฉลี่ยมากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และประการที่หก ขาดอิสระในการจัดการ ครูยังคงต้องปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งนโยบายเหล่านั้นไม่ได้ถูกต้องและดีเสมอไป เช่น การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษซึ่งผลลัพธ์ที่ได้คือนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษ 15 ปี แต่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นความสำคัญของการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู รวมไปถึงการค้นหาคำวิจัยที่เป็นสาเหตุของประสิทธิภาพและองค์ประกอบของปัจจัยเหล่านั้น ในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความสำคัญและน่าสนใจและยังไม่พบการศึกษาในลักษณะนี้มาก่อน ซึ่งครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาเพื่อก้าวให้ทันกับความเป็นยุคใหม่ของสังคมโลกที่เป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ให้ดีขึ้น ช่วยยกระดับคุณภาพครู สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาครูได้อย่างเหมาะสม และเป็นสารสนเทศในการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้บรรลุความสำเร็จตามนโยบายและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 1,569 คน ปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,120 คน คิดขนาดโดยใช้สัดส่วนจำนวนตัวแปรประจักษ์ 1 ตัวต่อกลุ่มตัวอย่าง 35 คน ตัวแปรประจักษ์ จำนวน 16 ตัว ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 560 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายและความไม่สมบูรณ์ของการตอบจึงเพิ่ม 1 เท่า โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้นคือ 1) ปัจจัยด้านตัวครู ได้แก่ ภาระหน้าที่พิเศษ งานในหน้าที่รับผิดชอบ การรับรู้ความสามารถของตน ทักษะคติต่อวิชาที่สอน การแสวงหาความรู้ มีภาวะผู้นำ และระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียน ได้แก่ ภาวะผู้นำ การสร้างทีมงาน และการพัฒนาบุคลากร และ 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ ความพึงพอใจด้านการบริหาร ความพึงพอใจด้านการสอน ทักษะคติต่อครู

2.2 ตัวแปรตามคือ คุณภาพของครู ได้แก่ จิตวิญญาณความเป็นครู คุณธรรมจริยธรรม ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ความรู้ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สร้างโดยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพของครู เน้นการรวบรวมข้อมูลจากตัวแปรจำนวนมาก เพื่อตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้การวิเคราะห์ดังนี้

1. ตรวจสอบความสอดคล้องของการให้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาใช้การวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าดัชนีความสอดคล้อง
2. วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และข้อคำถามปลายเปิด มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง วิชาที่สอนและประสบการณ์การสอน

ส่วนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของครู ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียน และปัจจัยด้านตัวครู โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด. 2553, หน้า 120-127) โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับความคิดเห็นที่คิดว่าตรงกับความคิดเห็นของตนเองมากที่สุด มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยหลัก 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของครู

ส่วนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ ด้านจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียน การสอน และด้านความรู้ความสามารถกับงานที่รับผิดชอบ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า ตามแนวของลิเคอร์ท 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับความคิดเห็นตรงกับการรับรู้ของตน มากที่สุด มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของครู โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงและ นำส่งให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูล
2. เมื่อได้รับอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อกำหนดวันส่งเอกสารไปยังโรงเรียน
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 20 มกราคม-15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 โดยส่งแบบสอบถามให้กับตัวแทนผู้ได้รับมอบหมายของแต่ละโรงเรียน รวมจำนวน 1,120 ฉบับ ตัวแทนที่ได้รับมอบหมายของแต่ละโรงเรียนช่วยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมส่งคืน ผู้วิจัย ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 1,076 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96 ของแบบสอบถามทั้งหมด
4. นำข้อมูลที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาลักษณะของข้อมูลตัวแปรแต่ละตัวและตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics) ดังนี้
  - 1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$)
  - 1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์หิโมเดลลิสเรล เพื่อตรวจสอบ

ความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทำการวิเคราะห์หือทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุ ซึ่งใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum likelihood estimates: MLE) เพื่อวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

2.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi – square statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ ค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าต่ำมากยังมีค่าใกล้เคียงศูนย์มากเท่าไร หรือค่าใกล้เคียงกับจำนวนองศาอิสระ (Degree of freedom: df) แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index: GFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI) ค่า GFI และ AGFI ดัชนี GFI มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.3 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized root mean squared residual: SRMR) แสดงขนาดของส่วนที่เหลือ โดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนี SRMR

2.4 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root mean squared error of approximation: RMSEA) เป็นค่าสถิติจากข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าไค-สแควร์ว่าโมเดลลิสเรลตามสมมติฐานมีความเที่ยงตรงนั้นไม่สอดคล้องกับความจริง และเมื่อเพิ่มพารามิเตอร์อิสระและค่าสถิติมีค่าลดลง เนื่องจากค่าสถิตินี้ขึ้นอยู่กับประชากรและชั้นของความอิสระ RMSEA ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 หรือไม่เกิน 0.08 ซึ่งแสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วงระหว่าง 31-59 ปี มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งครู คศ. 1-3 มีประสบการณ์สอนอยู่ในช่วง 10-30 ปี

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครู ประกอบด้วย ด้านตัวครู ด้านการบริหารโรงเรียน และด้านผู้ปกครองและชุมชน ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพครู ดังนี้

ปัจจัยด้านตัวครู พบว่า มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.77-4.17 โดยภาระหน้าที่พิเศษ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.17 ซึ่งพิจารณาจากครูมีภาระหน้าที่พิเศษหลายงานนอกเหนือจากการสอนและครูให้ความสำคัญกับหน้าที่พิเศษมากกว่าการสอน ครูใช้เวลาในการสอนทำหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมาย

ครูใช้เวลาพักรับประทานอาหารหรือช่วงเย็นหลังเลิกเรียนในการทำหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมาย ครูต้องออกไปทำหน้าที่พิเศษภายนอกโรงเรียนอยู่เสมอ และครูหลายคนต้องร่วมมือกันทำหน้าที่พิเศษจึงจะสำเร็จได้ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ซึ่งพิจารณาจากครูมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนมากกว่า 3 ปี ครูได้รับการอบรมพัฒนาในวิชาที่สอนเป็นประจำทุกปี และครูสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาแก่นักเรียนได้โดยไม่ต้องค้นคว้าเพิ่มเติม ครูมีประสบการณ์ในการวิเคราะห์ผู้เรียนมากกว่า 3 ปี และครูสามารถตอบคำถามเมื่อนักเรียนสงสัยในเรื่องที่สอนได้ทันที ครูสอนในวิชาเดิมมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี และครูสามารถบอกถึงเนื้อหาของวิชาที่สอนได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.10–4.25 โดยการสร้างทีมงานของผู้บริหารและครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.25 ซึ่งพิจารณาจากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้บริหารและครูเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนและผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้บริหารและครูยอมรับข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน มีผู้บริหารและครูสนับสนุนและให้กำลังใจกันในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูร่วมมือกันในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานและผู้บริหารและครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ซึ่งพิจารณาจากผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีของครูผู้บริหารส่งเสริมจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาครู ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาครูทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ และผู้บริหารส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารให้คำปรึกษาในการพัฒนาศักยภาพของครู และผู้บริหารมีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบ

ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน พบว่า มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.94-3.99 โดยความพึงพอใจด้านการบริหารโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.99 ซึ่งพิจารณาจากผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและให้ความร่วมมืออยู่เสมอ มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน มีความพึงพอใจในการจัดเนื้อหาและหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน พึงพอใจในการให้บริการของโรงเรียน สะดวกและรวดเร็วทุกครั้งที่มาติดต่อ และมีความพึงพอใจในการที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในการรายงานความคืบหน้าของการจัดกิจกรรมของโรงเรียนอยู่เสมอ ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจัดหาทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ทิศนคติต่อตัวครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ซึ่งพิจารณาจากผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติในการเอาใจใส่ต่อนักเรียนอย่างใกล้ชิดของครู ผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติในการมีความเมตตากรุณาต่อนักเรียนของครู และทัศนคติใน

การปฏิบัติหน้าที่ในการสอนของครู ผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติในการประพัตินเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติในการเป็นกันเองของครูกับผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติในการร่วมกิจกรรมกับชุมชนของครู และผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติในการใช้วาจาที่สุภาพเหมาะสมกับนักเรียน ผู้ปกครองและบุคคลทั่วไปของครู ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของครู

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ปัจจัยด้านตัวครู			
1.1 ภาระหน้าที่พิเศษ	4.17	0.47	มาก
1.2 งานในหน้าที่รับผิดชอบ	3.92	0.21	มาก
1.3 การรับรู้ความสามารถของตน	3.89	0.35	มาก
1.4 ทัศนคติต่อวิชาที่สอน	3.95	0.19	มาก
1.5 การแสวงหาความรู้ มีภาวะผู้นำ	3.99	0.28	มาก
1.6 ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอน	3.77	0.36	มาก
2. ปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียน			
2.1 ภาวะผู้นำ	4.13	0.55	มาก
2.2 การสร้างทีมงานของผู้บริหารและครู	4.25	0.37	มาก
2.3 การพัฒนาบุคลากร	4.10	0.43	มาก
3. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน			
3.1 ความพึงพอใจด้านการบริหารโรงเรียน	3.99	0.10	มาก
3.2 ความพึงพอใจด้านการสอนของครู	3.95	0.15	มาก
3.3 ทัศนคติต่อตัวครู	3.94	0.13	มาก

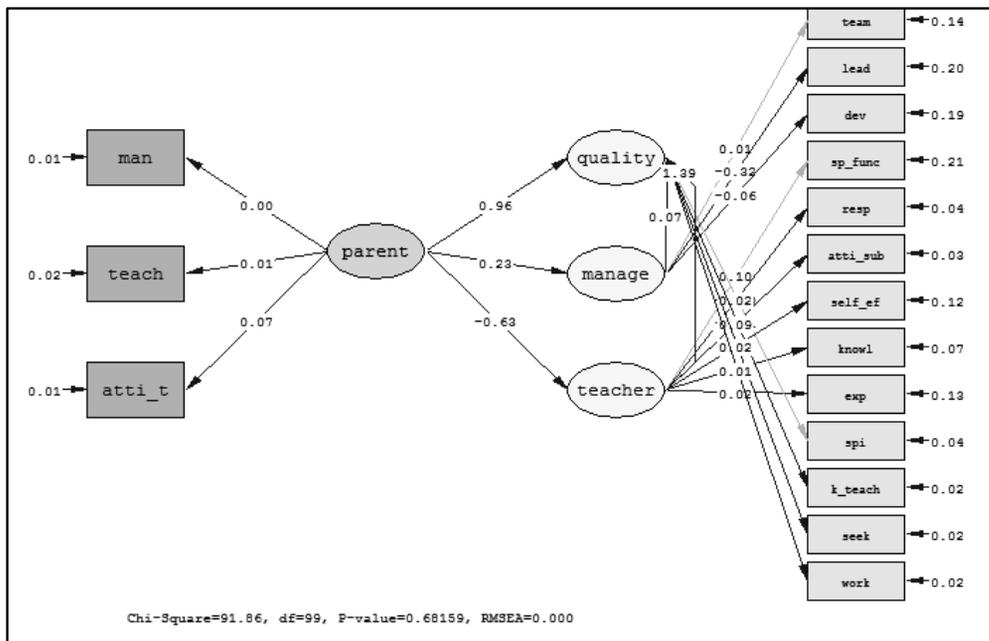
2.2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ความกลมกลืนของข้อมูลกับแบบจำลองผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมต่อคุณภาพของครูมีค่าเท่ากับ 0.11 การบริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของครูมีค่าเท่ากับ 0.074 ตัวครูมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของครูมีค่าเท่ากับ 1.39 ผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารโรงเรียนมีค่าเท่ากับ 0.23 และมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวครูมีค่าเท่ากับ -0.63 นอกจากนี้

ผู้ปกครองและชุมชนยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของครูโดยผ่านทาง การบริหารโรงเรียนมีค่าเท่ากับ 0.017 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของครูโดยผ่านทางตัวครูมีค่าเท่ากับ -0.875 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 และภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ตัวแปรตาม	อิทธิพล	ตัวแปรอิสระ			
		ผู้ปกครองและชุมชน	การบริหารโรงเรียน	ตัวครู	คุณภาพของครู
ผู้ปกครองและชุมชน	ทางตรง	-	0.23	-0.63	0.96
	ทางอ้อม	-	-	-	-0.85
	รวม	-	0.23	-0.63	0.11
การบริหารโรงเรียน	ทางตรง	0.23	-	-	0.074
	ทางอ้อม	-	-	-	-
	รวม	0.23	-	-	0.074
ตัวครู	ทางตรง	-0.63	-	-	1.39
	ทางอ้อม	-	-	-	-
	รวม	-0.63	-	-	1.39

หมายเหตุ ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปรทางอ้อมของผู้ปกครองและชุมชน $(0.23 \times 0.074) + (-0.63 \times 1.39) = -0.85$

ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมของแบบจำลอง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาราชบุรี เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาระดับของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของตัวแปรปัจจัยด้านตัวครู ประกอบด้วย ภาระหน้าที่พิเศษ งานในหน้าที่รับผิดชอบ การรับรู้ความสามารถของตน ทักษะคิดต่อวิชาที่สอน การแสวงหาความรู้ มีภาวะผู้นำ และระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอน อยู่ในระดับมาก 3.96 ค่าเฉลี่ยรวมของตัวแปรปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การสร้างทีมงานของผู้บริหาร และครู และการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมาก 4.16 และค่าเฉลี่ยรวมของตัวแปรปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย ความพึงพอใจด้านการบริหารโรงเรียน ความพึงพอใจด้านการสอนของครู และทัศนคติต่อตัวครู อยู่ในระดับมาก 3.96

2. ศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า ตัวครูมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของครูมีค่าเท่ากับ 1.39 ผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมต่อคุณภาพของครูมีค่าเท่ากับ 0.11 การบริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของครูมีค่าเท่ากับ 0.074 ผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารโรงเรียนมีค่าเท่ากับ 0.23 และมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวครูมีค่าเท่ากับ -0.63 นอกจากนี้ผู้ปกครองและชุมชนยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของครูโดยผ่านทาง การบริหารโรงเรียนมีค่าเท่ากับ 0.017 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของครูโดยผ่านทางตัวครูมีค่าเท่ากับ -0.875

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยศึกษาปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านการบริหารโรงเรียนและด้านตัวครู พบประเด็นสำคัญดังนี้

1. ปัจจัยด้านตัวครู ด้านการบริหารโรงเรียน ด้านผู้ปกครองและชุมชน มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของครู อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของบุษยมาศ แสงเงิน (2555) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและการทำงานไว้ ได้แก่ ปัจจัยด้านการทำงาน ประกอบด้วย ภาระงานมากเกินไป การกระจายงานที่ปฏิบัติอยู่ไม่เหมาะสม ลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ ความมั่นคงในการทำงาน ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ ความเป็นอยู่และครอบครัว ขาดความสมดุลของชีวิต ความเครียด ปัญหาด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของคนในหน่วยงาน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ และการไม่ยึดหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง”

2. ผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรพล สังขะวิสัย (2550, หน้า 18) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ คือ 1) เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการดำเนินงานของโรงเรียนทุกด้านอย่างแจ่มแจ้ง ถูกต้อง 2) เพื่อให้ทราบว่าประชาชนมีความรู้สึกอย่างไรต่อโรงเรียนและปรารถนาจะให้โรงเรียนทำอะไรบ้าง 3) เพื่อให้ประชาชนสนับสนุนโรงเรียนทางด้านการเงินและโครงการการศึกษา 4) เพื่อให้ประชาชนรู้สึกรับผิดชอบทางด้านคุณภาพการศึกษาที่โรงเรียนดำเนินการอยู่มากขึ้น 5) เพื่อสร้างมิตรภาพ ความเคารพและความเชื่อมั่นในตัวบุคลากรและบริการของโรงเรียนให้แก่ชุมชน 6) เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความต้องการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่จะต้องทำลงไปเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าของชุมชน 7) เพื่อให้ประชาชนทำงานร่วมกับโรงเรียนและร่วมแก้ปัญหาทางการศึกษา และ 8) เพื่อสร้างความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนด้วยความจริงใจการเป็นผู้นำร่วมในการพัฒนาชุมชน และสอดคล้องกับธีรวิฑูฒิ ประทุมพรรัตน์ (2530, หน้า 20 อ้างในลิขิตการะภักดี (2546, หน้า 10) ความสำคัญของการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นมีความสำคัญเพราะโรงเรียนมีรัฐบาลเป็นผู้อุปการะ มิใช่ประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง แต่มีหลักฐานว่าโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากท้องถิ่นเป็นอย่างดีก็จะมีผลความสำเร็จก้าวหน้าทั้งทางวัตถุ วัสดุและอุปกรณ์การสอนและให้การอบรมสั่งสอนแก่นักเรียนเป็นอย่างดี จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นส่วนมากมักได้รับความร่วมมือในการแก้ปัญหาในการบริหารงานโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงทฤษฎี

จากการวิเคราะห์ตัวแปร ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านการบริหารโรงเรียนและด้านตัวครูที่มีผลต่อคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผู้วิจัยเห็นว่าในข้อเสนอแนะที่พบได้นำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ดังต่อไปนี้

1.1 **ด้านครู** จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของครูสูงสุดคือ ปัจจัยด้านตัวครู ซึ่งประกอบด้วย ภาระหน้าที่พิเศษ งานในหน้าที่รับผิดชอบ ทักษะคิดต่อวิชาที่สอน การรับรู้ความสามารถของตน การแสวงหาความรู้ มีภาวะผู้นำ และระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอน ดังนั้นตัวครูเองควรมีการวางแผนในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น

1.2 **ด้านการบริหารโรงเรียน** ในส่วนของผู้บริหารโรงเรียนควรจัดนโยบายการบริหารที่เป็นระบบ ขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นธรรม ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของครู และการสร้างทีมงานในการทำงาน

1.3 **ด้านผู้ปกครองและชุมชน** ในระดับคณะกรรมการสถานศึกษาควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางนโยบาย แผนงานของโรงเรียน มีการกำกับติดตามการทำงานของครู ให้คำแนะนำและการสนับสนุนในงานงบประมาณและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนอยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้ปกครองควรสังเกตการทำงานของครูเพื่อประเมินคุณภาพครู และสะท้อนกลับข้อสังเกตในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนในแต่ละภาคเรียน เพื่อชี้ให้เห็นถึงความพึงพอใจในการทำงานของครู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

2.1 จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายคุณภาพของครูได้ร้อยละ 90 ถึงแม้ว่าจะค่อนข้างสูงแต่แสดงว่ายังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของครูที่ผู้วิจัยมิได้นำเข้ามาศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรแสวงหาตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์หรือเป็นสาเหตุให้เกิดคุณภาพของครูอื่น ๆ เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสุขในการทำงาน เป็นต้น

2.2 การศึกษากับกลุ่มเป้าหมายเดียวกันนี้อาจทำการศึกษาเจาะจงลงในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มวิชาที่สอน ขนาดของโรงเรียน หรือนักวิจัยที่สนใจกลุ่มตัวอย่างอื่น สังกัดอื่น เพื่อให้ได้สารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่)** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษยามาศ แสงเงิน. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทางการสอนของครูระดับประถมศึกษาที่สอนไม่ตรงวุฒิการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ: การวิเคราะห์ห้ทุกระดับ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2556). **เปิด 6 อุปสรรคการทำงานครูไทย สอนหนัก ขาดจิตวิญญาณ ไร้ทักษะ ICT**. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2556, จาก <http://enn.co.th/5942>.
- วรพล สังขะวิสัย. (2550). **การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. (2559). **ข้อมูลสารสนเทศ**. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.rb-2.net/main/>.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of Psychological Testing** (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Likert, R. (1967). **The Human Organization: Its Management and Value**. New York: McGraw – Hill.